

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

BİLİM PLATFORMU POLİTİKA NOTLARI

@chp_bilim

bilim@chp.org.tr

bilim.chp.org.tr

ROMANLAR İÇİN YOKSULLUK VE AYRIMCILIK KADER OLMASIN: EN CANLI RENKLERİMİZ SOLMASIN!

Roman yurttaşlarımız sağlıktan eğitime, barınmadan istihdama kadar insan yaşamını etkileyen hemen her konuda Türkiye'nin en kırılgan kesimlerinin başında gelmektedir. Toplumsal kırılganlıktan kaynaklanan sorunlara ek olarak, **Roman yurttaşlarımızın pek çok alanda maruz kaldığı önyargılar ve ayrımcılık da sorunların katmerleşmesine sebep olmaktadır.** Roman yurttaşların kırılganlığının giderilmesi ve sosyal dışlanmadan uzak insan onuruna yaraşır bir yaşama kavuşması için ulusal ve yerel düzeyde çok boyutlu ve kapsamlı politikalar geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Durumun aciliyetine ve neredeyse kangrenleşmesine karşın Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), **gerekli politikaları uygulamaktan ve acil önlemleri hayata geçirmekten kaçınmaktadır.** AKP, 18 yıllık iktidarında, Roman toplumunun sorunlarına çözüm bulmak ve köklü tedbirler almak yerine, önceki hükümetleri suçlama kolaycılığını tercih etmiştir.

Maalesef bu dönemde, bu kolaycılık yüzünden AKP'nin uyguladığı eşitsiz, ayrımcı ve ötekileştirici politikalar âdeta birer devlet politikası haline dönüşmüştür.

Uygulanan tüm bu politikalar, toplumun diğer dezavantajlı ve kırılgan kesimleri gibi Roman yurttaşları da derinden etkilemiştir. Türkiye'de yaşayan Romanların sayısı tam olarak bilinmemektedir ve sorunlarının dökümü konusunda eksikler mevcuttur.

Romanların sayısı ile ilgili tek resmi veri, 1831 yılında o zamanki Osmanlı coğrafyasındaki nüfus sayımına dayanan 500 bin sayıdır. Günümüzde Roman sivil toplum örgütleri ve saha araştırmalarının güncel tahminlerine göre, ülke genelinde birkaç milyon civarında Roman yurttaşımız yaşamaktadır. Türkiye - Avrupa Roman Hakları Merkezi Raporu'na göre ülkemizdeki Romanların büyük bir bölümü Trakya, Marmara ve Ege bölgelerinde yaşamaktadır.

DÜZENLİ GELİR YOK

%76 Çalışan Romanların %76'sı düzenli gelir elde edememektedir.

BARINMA SORUNU

%35 Romanların %35'i kötü koşullara sahip evler ya da gecekondularda yaşamaktadır.

AŞIYA ERİŞİM KISITLI

%33 Roman ailelerin çocuklarının %33'ü düzenli aşı olamamaktadır.

GEÇİM SIKINTISI BÜYÜK

%30 Yiyecek satın almaya paraları olmadığı için Roman ailelerin %30'u gece yatağa aç girmektedir.

Roman yurttaşlarımıza kamu hizmetlerini eşitlik temelinde eksiksiz olarak götürmekle yükümlü olan iktidar, kamu hizmetlerinin ulaştırılması konusunda isteksiz davranmaktadır.

Oysa eşit kamu hizmeti alma ve eşit muamele görme hakkı hangi etnik, dini grup ya da mezhebe ait olursa olsun, tüm yurttaşların hak ve hürriyetlerden ayırım yapılmaksızın yararlanmasının en temeli olan anayasal bir güvencedir.

AKP iktidarında, Roman yurttaşlarımız gibi dezavantajlı konumdaki pek çok yurttaşımız haklarından ve kamu hizmetlerinden eşit olarak yararlanamamaktadır.

Romanlar, diğer yurttaşlara kıyasla kamu hizmetlerinden yeterince yararlanamadıkları gibi hayatın pek çok alanında nefret söylemi, dışlanma ve şiddet tehdidine maruz kalabilmektedir. Bu durum toplumsal önyargılar kadar, AKP iktidarının yanlış politikalarından da beslenmektedir. İktidarın, Roman yurttaşların dezavantajlı konumlarının ortadan kaldırılması konusundaki **ilgisizliği ve yetersizliği, Romanların sorunlarının kangrenleşmesine neden olmaktadır.** Buna ek olarak, kültürel önyargılar, sosyal haklardan yararlanamama ve ayrımcılık pratikleri, Roman yurttaşların yer yer eşit yurttaşlığa olan inancını yitirmesine neden olabilmektedir. Sonuç olarak, **Roman yurttaşlarımız daha çok içlerine kapanmakta ve yalnızlaşmakta, toplumumuzun diğer kesimleri ve kamusal alanla olan bağları zayıflamaktadır.**

Roman toplumunun ayrımcılık ve önyargılar yanında yaşadığı temel güçlükler yoksulluk, güvencesizlik, eğitimde fırsat eşitsizliği, barınma ve istihdam sorunlarıdır. Türkiye'nin hemen hemen tüm şehirlerinde yaşayan Roman yurttaşlarımızın yoksulluk, işsizlik, erken okul terki gibi sorunları sosyo-ekonomik sorunlarını da ağırlaştırmakta; onları ciddi bir yoksulluk sarmalının içine çekmektedir. Türkiye'de sosyal devletin zayıflığı yüzünden, âdeta aileden kalan bir miras gibi yoksulluk, Romanların peşini bırakmamaktadır. Türkiye'de yaşayan bazı Roman yurttaşların, hala **doğum belgesi, nüfus cüzdanı, ikametgâh adresi** dahi bulunmaması Romanların

yaşam koşulları hakkında yeterli bilgiye ulaşılmamasını zorlaştırdığı gibi, onların birçok haklarından yararlanmasını ve hizmete erişimini de engellemektedir. Yaşanan tüm bu olumsuzluklar Roman vatandaşlarımızın toplumdaki en kırılgan grupların başında gelmesine neden olmaktadır.

AKP tarafından göstermelik bir biçimde gündeme getirilen Roman açılımı ve yayınlanan strateji belgeleri sadece kampanya değeri taşıyan ve kâğıt üzerinde kalan politiklardır. Özellikle iktidarın strateji belgelerinde, düzgün bütçeleme, hedef belirleme ve strateji adımlarının uygulanmasına dair elle tutulur hiçbir veri bulunmamaktadır. Bu eylem planları, Romanların dertlerine derman olmamıştır. Aksine, hukuki ve sosyal hakları konusunda bilinç düzeyleri giderek artan **Roman yurttaşlarımız, kendilerine verilen sözler tutulmadığı için büyük bir umutsuzluğa ve güvensizliğe sürüklenmiştir.**

DIŞLANMA VE AYRIMCILIK SONA ERMİYOR

Romanların gündelik hayatlarında karşılaştıkları en önemli sorunların başında, önyargılar, ayrımcı söylemler ve dışlanma pratikleri gelmektedir. Roman yurttaşlar, hayatlarının pek çok alanında ayrımcılığa uğradıklarını ve hor görüldüklerini ifade etmektedir. Yaşamlarında pek çok düzeyde ötekileştirme ve önyargıyla mücadele etme durumunda kalabilmektedirler.

Özellikle de AKP iktidarının toplumu kutuplaştırma politikası, Roman yurttaşların karşı karşıya kaldıkları önyargılı ve dışlayıcı söylemlere yer yer hız kazandırmıştır. 2017 yılında Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilen ve 2015-2017 yılları arasında uygulanan Romanların Yoğun Olarak Yaşadıkları Alanlarda Sosyal İçermenin Desteklenmesi için Teknik Destek "SiROMA" projesine katılan **Romanların %53'ü son bir**

sene içerisinde “Roman” kimliklerinden dolayı ayrımcılığa uğradıklarını beyan etmişlerdir. Rapor, Roman yurttaşlarımızın **%34’ünün iş ararken, %30’unun ev ararken, %13’ünün ise sağlık hizmetlerinden faydalanırken ayrımcılığa maruz kaldıklarına** işaret etmektedir.

Aynı zamanda Roman çocuklar bazı eğitim kurumlarında ayrımcı söylemlerle ya da dışlanmayla karşı karşıya kalmaktadır. **Okulda ayrımcılığa uğradığını düşünen Romanların oranı %13’tür.** Hatta bazı aileler çocuklarının Roman çocuklarla aynı derslikleri paylaşmasını dahi istememektedir. Bu nedenle Roman çocuklar ya okullarda devamsızlık sorunu yaşamakta ya da ayrı bir sınıfa alınıp akranlarından uzak tutulmak istenmektedir. Bu durum ise sorunları çözmek bir yana daha da derinleştirmektedir.

Balıkesir’de bir lisede, Roman öğrenciler için ayrı bir sınıf açıldığı ve diğer sınıflarda 24-27 kişi bulunurken, Roman öğrencilerin olduğu sınıfta 13 kişi ile derslere başlandığı basına yansımıştır.

Roman yurttaşlar kamu hizmetlerinden yararlanabilme konusunda zaman zaman kamu kurum ve kuruluşlarında da ayrımcılığa uğramaktadır. Kocaeli’nde yapılan bir araştırma, Roman yurttaşların **%45’inin kendilerine belediye hizmetlerinde ayrımcılık yapıldığını, %40’lık bir kesim ise Romanların devlet kurumlarında ayrımcılığa** uğradığını düşündüğünü ifade etmektedir.

Roman grupların karşı karşıya kaldıkları ayrımcılık zaman zaman şiddet boyutuna da ulaşmaktadır. Romanların, yaşadıkları mahallelere yakın semtlerde kimi zaman yaşanan adli vakalarda, bazen bireysel saldırılara bazen de kalabalık linç girişimlerine maruz kaldıkları ve yaşanan şiddet olayları sonrasında zorunlu göçe tabi tutuldukları görülebilmektedir.

Manisa’nın Selendi ilçesinde 2010 yılında yılbaşı gecesini, bir kahvede Romanlara saldırı ile başlayan olaylar, kısa sürede Romanların ev ve işyerlerinin taşınmasına dönüşmüştü; evleri, çadırları, arabaları tahrip edilmiştir. Jandarma gücüyle kurtarılan Romanlar, Manisa’nın Salihli ilçesine göç ettirilmişlerdir.

Roman yurttaşlarımızın karşılaştıkları sorunlardan bir diğeri de hukuki ve sosyal hakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır. Özellikle iktidarın yanlış politikaları sonucunda kimi ayrımcı uygulamalara maruz kalan Roman yurttaşlar kendilerini korumasız, çaresiz ve yalnız hissetmektedir. Ayrımcılık ve nefret söylemleri gibi kötü muamelelerle karşılaştıklarında çoğu zaman nasıl hukuki yollardan faydalanacaklarını ya da nereye başvuracaklarını bilmemektedirler. Haklarını savunmak istediklerinde ise devletin haklarını gözetmeyeceğini, kendilerinin dışlanacağını ve yalnız bırakılacağını düşünmektedirler. Bu durum ise onları her geçen gün toplumdan koparmakta ve kendi gettolarına çekilmeye itebilmektedir.

YOKSULLUK SORUNU DERİNLEŞİYOR

Toplumun en kırılgan kesimlerinden biri olan Roman yurttaşlarımız, neredeyse yapılaşmış düzeyde bir yoksulluk ve yoksullukla karşı karşıya bırakılmıştır. Temel ihtiyaçların karşılanamaması maalesef Roman toplumu arasında yaygın görülen bir durumdur.

Saha araştırmaları Roman ailelerin derin ve aşırı yoksulluk içinde yaşadığını göstermektedir. SİROMA verilerine göre **Roman ailelerin %30’u yiyecek satın alacak paraları olmadığı için bir ay içinde birçok kez aç uyumak zorunda kaldıklarını** beyan etmişlerdir.

İSTİHDAM SORUNU ÇÖZÜLMÜYOR

Romanlar arasında işsizlik oranı oldukça yüksektir. Yoksulluğun yaygınlığının temel nedeni geleneksel olarak çalgıcılık, kalaycılık, sepetçilik, bohçacılık, demircilik, bakırcılık, çiçekçilik gibi zaman içinde önemini yitiren işlerle uğraşan Romanların günümüzde çoğunlukla vasıfsız, güvencesiz, geliri düşük

ve esnek saatli işlerde çalışmak zorunda kalmalarıdır. 2017 SİROMA araştırmasına katılan çalışma çağındaki **Romanların %38'i 1.200 TL'nin altında, %43'ü ise 2.100 TL'nin altında aylık hane halkı geliri elde ettiklerini** beyan etmişlerdir. Aynı çalışmada katılımcıların sadece **%11'inin düzenli bir işe sahip olduğu görülürken, %25'inin işsiz olduğu görülmektedir. Katılımcıların %34'ü ise son beş yıldır işsiz olduğunu ve iş aradığını** belirtmiştir. Bu da göstermektedir ki, Roman yurttaşlarımız ve aileleri **kronik istihdam sorunuyla karşı karşıyadır.**

İstihdam konusundaki bir diğer araştırma ise Mersin Üniversitesi ve Akdeniz Roman Dernekleri Federasyonu tarafından 2017 yılında gerçekleştirilen "Türkiye Roman Hakları Formu'nu Güçlendirme (ROMFO) Projesi"dir. Araştırmaya göre **Roman yurttaşların %75,8'i çalıştıkları işten düzenli bir gelir elde edemediklerini** beyan etmektedir. Aynı araştırmaya katılanların **%80,6'sı işinin "sigortalı olmadığını"** belirtmiştir. Eğitim düzeylerinin düşük olması ve bazı Roman yurttaşlarımızın nüfus cüzdanlarının dahi olmaması gibi birçok sebep, vasıflı işlerde çalışmalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum da maalesef onları sokaklarda kâğıt toplayıcılığı, hurdacılık ya da merdiven altı üretim gibi oldukça sağlıksız koşullara sahip işlere yöneltmektedir.

Güvenceli ve vasıflı işlerde çalışma imkânı bulan Roman vatandaşlar ise kimi durumlarda işverenlerin ve meslektaşlarının ayrımcı ve dışlayıcı tutumları ile karşılaştıklarını beyan etmektedir. Romanlar bir yandan işe alımlarda, diğer yandan da çalıştıkları yerlerde ayrımcılık ve önyargıdan kaynaklı sorunlarla karşı karşıya kaldıklarını ifade etmektedir. Türkiye'de çeşitli il ve bölgelerde yapılan saha araştırmalarında **%50'yi aşkın oranda Roman yurttaş (%53,8) iş yerlerinde ayrımcılığa uğradığını** ifade etmiştir.

ROMAN ÇOCUKLARIN YOKSULLUĞU

AKP iktidarı, Türkiye'de çocuklara insan onuruna yaraşır koşullar ve onları geleceğe hazırlayacak politikalar sunamamaktadır. AKP'nin 18 yıllık iktidarında çocuk yoksulluğu, işçiliği ve istismarı hızla artmış ve günden güne de artmaya devam etmektedir. **2017 yılında %20,3 oranında olan çocuk işçi**

oranı 2018 yılında %21,1'e yükselmiştir. AKP döneminde Türkiye Karadağ, Arnavutluk, Makedonya ve Sırbistan'dan sonra en çok çocuk işçiye sahip ülke haline gelmiştir. Türkiye'de yasal sınır 15 yaş olmasına rağmen, AKP rejiminde birçok çocuğun çok daha küçük yaşlarda çalışmaya başlamasına göz yumulmakta; kimi durumda bu teşvik edilmektedir. Türkiye'de 2 milyon gibi yüksek bir rakamı aştığı düşünülen **çocuk işçilerin neredeyse %80'i ise kayıt dışı çalıştırılmakta** ve insafsızca sömürülmektedir.

Roman toplumunun çok büyük bir kısmını oluşturan çocuklar ise, ülkemizin diğer çocuklarından daha ciddi ve daha yapılaşmış bir yoksullukla karşı karşıyadır. Okula zamanında başlayamayan ve çeşitli nedenlerle eğitimlerini yarıda bırakmak zorunda kalan **Roman çocukların yoksulluğu, ailelerinin kalabalık ve bazen bölünmüş olması gibi nedenlerle daha da ağırlaşabilmektedir.** Bu koşullarda Roman çocuklar bir eğitim hayatı içine değil, aksine ailelerine destek olabilmek için mecburen dışarıda çalışmaya itilmektedir. Bu nedenle, Roman çocuklar çoğu durumda sokak işlerinde ve gecenin geç saatlerine kadar çalışmakta; çiçek satıcılığı, boyacılık ve geri dönüşüm atıklarını toplama gibi yaşam koşullarını ciddi anlamda tehdit eden işlerde çocukluklarını geçirmektedirler.

Roman çocuklar için sokaklarda çalışmanın bir diğer sakıncası ise, sağlıksız koşullar kadar **çocukların alkol ve uyuşturucuyla erken yaşlarda tanışma ihtimalinin artmasıdır.** Çocukların, sağlığa zararlı alışkanlıkların esiri olması, çocukların geleceği kadar Roman toplumunun geleceğini ve refahını ipotek altına almakta, düzeltilmesi ve telafisi çok zor zararlara neden olmaktadır. Araştırmalar, yoksulluğun pençesinden kurtulamayan **Roman çocukların %32'sinin günde üç öğünden az ve düzensiz beslendiğini** ortaya koymaktadır. Çocuklarda görülen

beslenme ve diğerk sağlık sorunları, ilerleyen yaşlarda kronik hastalıklara dönüşmekte ve geniş toplum katmanlarını kuşaklar boyu etkileyen genel halk sağlığı sorunlarına neden olabilmektedir. Roman çocukların ciddi gelişim sorunları yaşaması, gelecek kuşaklara kadar uzanan olumsuzluklara ortam hazırlamaktadır.

Ülkemizde yaklaşık **her 6 günde 1 çocuğun iş kazası geçirdiği** düşünöldüğünde, çocuk hakları açısından durumun vahameti daha da açık biçimde görölmektedir. Sokak işçiliği kadar mevsimlik tarım işçiliği de Roman çocukların zorla çalıştırılmaya ve sömüröye en çok maruz kaldığı alandır. Özellikle Roman ailelerin önemli bir kısmı çocukları ile birlikte mevsimlik tarım işlerinde çalışmaktadır. Roman çocuklar da eğitim hayatlarını doğrudan etkileyen bu işlerde ailelerine yardım etmek amacıyla çalışmakta, bu da onların eğitimlerini kesintiye uğratmaktadır.

ROMANLARIN BARINMA SORUNU RANTÇI ANLAYIŞLA ÇÖZÜLEMEZ

Türkiye'de Roman yurttaşlarımız, işsizlik ve yoksulluğun kaçınılmaz bir sonucu olarak, genellikle **standartların altındaki barınma şartlarına** sahip konutlarda yaşamaktadır. Düzenli geliri ve işi olmayan pek çok aile, gecekonduarda yaşarken, bir kısmı da insani yaşam standartlarından çok uzak koşullarda bulunan barınak ve çadırlarda yaşamlarını sürdürmektedir. 2017 SİROMA saha araştırmasına göre **Romanların %35'i kötü koşullara sahip bir evde ya da gecekonduya yaşamak durumunda** kalmaktadır. Düzenli gelire sahip olmadıkları için, kira, fatura ve aidat gibi önemli barınma giderlerini düzenli ödeyememekte, bu durum ise onları sağlıksız barınma ve çevre koşullarına ile mülkiyet güvencesi bulunmayan derme çatma binalara mahkûm etmektedir. Sağlık ve hijyen açısından gerekli koşullara sahip olmayan bu konutlar ise, genellikle birden fazla Roman ailenin paylaşmak zorunda olduğu konutlar olabilmektedir.

2016 yılında Çanakkale'nin Ezine ilçesinde, mezarlık yakınında kalacak yeri olmayan Roman vatandaşların barındığı branda ve naylonlarla kaplı çadırlardan birisinde yaşayan 48 yaşındaki kadın, donarak hayatını kaybetmiştir.

Bu koşullarda Roman yurttaşlarımız, çoğunluğunu kendilerinin oluşturduğu mahallelerde, birbiriyle iç içe geçmiş ve genellikle **tek ya da iki odalı evlerde en az 5-6 kişi bir arada yaşamak zorunda** kalmaktadır. Birçoğu ulaşımanın zor olduğu bölgelerde, elektrik, su, kanalizasyon gibi temel barınma altyapısından mahrum durumda, oldukça zor koşullarda hayatlarını idame ettirmeye çalışmaktadır. Araştırmalar, Romanların yaşadığı birçok mahallede temiz içme suyunun olmadığını, Roman çocukların sokaklarda çamur birikintileri içinde büyüdüğünü ortaya koymaktadır. 2011'de Kocaeli'nde yapılan bir saha araştırmasına göre, Kocaeli genelinde **Romanların yaşadığı her 4 evden 1'inde su ve tuvalet, neredeyse yarısında ise banyo bulunmamaktadır.** Benzer şekilde SİROMA araştırmasına katılan **Romanların yarısına yakını da (%47) yaşadıkları evde çatı sızıntısı, rutubet alması, haşere basması gibi sağlıklarını tehdit eden** durumlarla karşı karşıya kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Standartların oldukça altındaki barınma koşulları Romanları, özellikle de Roman kadın ve çocukları bir hayli olumsuz etkilemektedir. Romanların yaşadığı birçok mahallede halen temiz suya erişim yoktur. Alt yapı eksiklikleri giderilememiş bazı mahallelerde ise ortak çeşme kullanılmaktadır. Tüm bu nedenlerle bu mahallelerde yaşayan Romanlar birçok salgın hastalıkla boğuşmaktadır.

Barınma alanında yaşanan bu sorunlar, Romanların sıklıkla karşılaştıkları ayrımcı ve dışlayıcı tutum yüzünden kronikleşmekte ve daha iyi fiziksel koşullara sahip evlerde barınmak bazı durumlarda neredeyse imkansız hale gelmektedir. Romanlar kendi mahalleri dışında daha iyi evleri kiralamak istediklerinde Roman kimliklerinden ötürü genellikle ev verilmemekte ya da Roman olmayan birinin kefil olması istenmektedir. Roman mahallelerinin çoğuna, **'çingene mahallesi'**

damgası vurulduğu ölçüde, bu mahalleler suç potansiyelinin, uyuşturucu kullanımının, şiddetin, hırsızlığını yüksek olduğu düşünülen mekânlar olarak damgalanmaktadır. Mahallelerin ötekileştirilmesi yüzünden hizmetler aksamakta ve **önyargılar gettolaşmayı artırmaktadır.**

KENTSEL DÖNÜŞÜM RANTA TESLİM

AKP rejiminde kentsel dönüşümün yurttaşların ihtiyaçlarını karşılamaktan çok, bir rant aracı haline getirilmesinden ötürü diğer yurttaşlar gibi Romanların da konut ve barınma sorunları çözümsüz bırakılmıştır. Romanların yaşadığı mahallelerde kentsel dönüşümü yüzünden zorunlu iç göçe uğratılan Roman aileler, travmatik sonuçlarla karşı karşıya kalmıştır. AKP'nin rant politikaları, Romanları yoksulluktan kurtarmadığı gibi, belirsizliğin ve yeni dışlanma süreçlerinin içine itmiştir. AKP'nin özellikle Roman yurttaşlar için yayınladığı strateji belgelerinde, tapusuz alanda ev kuran **Romanlar âdeta 'işgalci' olarak yaftalanmış** ve yaşamsal sorunları geçiştirilmiştir.

Romanlar kentsel dönüşüm sürecinde Türkiye'de zorla tahliyeye maruz kalan dezavantajlı grupların başında gelmektedir. Örneğin, İstanbul'un merkezinde sayılabilecek **Avrupa'nın ilk Roman yerleşimlerinden biri olan Sulukule'de**, AKP tarafından acele bir kamulaştırma kararıyla tek taraflı kentsel dönüşüm politikası kapsamına alınmıştır. Sulukule, bu açıdan, bir Roman mahallesinin yıkılmasına ilişkin bilinen en olumsuz örnek olmuştur. Şehir merkezinde yaşayan ve sosyal hayata katılımı görece daha kolay olan Romanlar, AKP'nin kentsel rant politikaları yüzünden şehir dışına itilmeye başlanmıştır. **Sulukule'de, zorunlu kentsel dönüşüm kapsamında yaklaşık 3 bin Roman yurttaş mağdur edilmiştir.** AKP'nin rant rejimi, AKP belediyeleri eliyle, bölgede yaklaşık 500 yıllık mazisi olan Roman yurttaşları 2006'dan itibaren yerlerinden etmiştir. Gerçekleştirilen tahliyelerin

insan onuruna ve yurttaş haklarına uygun olduğunu söylemek mümkün değildir. Yapılan tüm itirazlara rağmen Roman toplumu zorla evlerinden çıkartılmış, altyapı ve ulaşım imkânı bulunmayan şehrin çok uzağındaki semtlere sürülmüştür.

AKP rejiminin yaptığı haksız kamulaştırmalar, yasal hakları konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmayan Roman yurttaşları mağdur etmiştir ve halen etmeye de devam etmektedir. İktidarın Roman yurttaşları zorla yerlerinden etmesi okullara erişim, istihdam olanakları gibi konularda zaten çok ciddi sorunlar yaşayan Romanların, bu sorunlarını katmerleştirmiş ve onların diğer yurttaşlarla kaynaşmasını engellemiştir. Roman mahallerinde yapılan kentsel dönüşümlerde mahallenin özgün sosyal ve kültürel yapısı dikkate alınmadığı gibi, mahalle sakinlerinin sürece katılmalarına da olanak sağlanmamıştır.

Bu nedenle, TOKİ tarafından şehirlerin dışına yapılan binalarda yaşamaya başlayan pek çok Roman, düzenli gelire sahip olmadığı için doğalgaz, aidat ve bina görevlisi ücretlerini ödeyememektedir. Faturaları ödeyemeyen Roman aileler, kısa bir süre sonra evlerini çok düşük meblağlara satmak zorunda kalmıştır. Araştırmalara göre bu **Roman yurttaşların %59'u fatura, kredi vb. borçlarını ödeyememekte ya da ödemede güçlük çekmektedirler.**

SARAY'IN EĞİTİM KRİZİ, ROMAN ÇOCUKLARI DA MAĞDUR EDİYOR

Roman yurttaşımızın içinden çıkamadığı yoksulluk döngüsünün bir diğer önemli sebebi ise eğitim sistemine dahil olamamalarıdır. AKP rejiminin 18 yıllık iktidarında en çok tahrip ettiği eğitim alanında, yapboz tahtasına dönen sistem, ülkemizde yaşayan diğer çocuklar gibi **Roman çocukları** da olumsuz etkilemiş, onların **bilişsel ve mesleki gelişimlerine set çekmiştir.**

İktidarın gündeme getirdiği ancak uygulamadığı "Roman Açılımı" çerçevesinde yürütülen araştırmalar Romanların onlarca yıldır ihmal edilen ve hasıraltı edilen eğitim sorunlarını gözler önüne sermektedir. Buna göre, **Roman erkeklerin %14'ü, Roman**

kadınların ise %30'u hâlâ okur-yazar değildir. Sadece okur-yazar olan Roman erkekler %17, Roman kadınlar ise %23 oranındadır. Araştırmaya katılan **Roman yurttaşların %71'i ise sadece ilkokulu tamamlayabilmiştir. Yüksekokul ve üstünde eğitim görmüş Roman erkeklerin oranı, %3 iken, bu oran kadınlarda yalnızca %1'dir.** Türkiye ortalamasının katbekat altında olan bu rakamlar da göstermektedir ki, Romanların sosyo-ekonomik eşitsizlikten mağdur olmalarının en önemli nedenlerinden biri eğitim sorunlarıdır.

Roman çocuklara gelindiğinde ise bu tablo daha net görülmektedir. Roman çocuklar, Roman olmayan ailelerin çocuklarına göre okulu daha erken bırakmakta ve eğitim hayatları daha sık kesintiye uğramaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından hazırlanan ve AKP'nin âdeta itirafnamesi olan Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi 1. ve 2. Aşama Eylem Planlarında Roman çocukların eğitim olanaklarından yeterince yararlanamadığı, eğitim olanaklarına erişimin düşük, erken terklerin ve devamsızlıkların yüksek olduğu, âdeta yetersiz politikaları itiraf edercesine tespit edilmiştir.

Bazı durumlarda Roman çocukların kimliklerinin geç çıkartılması, çok sayıda Roman çocuğunun 14-15 yaşlarında, nüfusta 7-8 yaşlarında görünmelerinden dolayı okula geç başlamalarına neden olmaktadır. Bu durum ise Roman öğrenciler kadar, aynı sınıfı paylaşan diğer öğrenciler için de uyum sorunlarına yol açmaktadır. Ayrıca, bazı durumlarda, **Roman çocukların kimliklerinin ya da ikametgâh kayıtlarının olmaması**, bu çocukların eğitim hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığının takibini olanaksız kılmaktadır.

İstanbul Ümraniye'de yaşamını küçük kızı ile hurda toplayarak devam ettiren Roman anne, kızını okula kayıt ettirmek için evinin yakınındaki bir ilköğretim okuluna gittiğinde, 10 yaşındaki kızı daha önce çadırda yaşadığı ve hiçbir okula kayıtlı olmadığı için, "yaşı büyük" gerekçesiyle okula kayıt edilmedi ve okul yetkilileri anneye "açıktan" okumasını önerdiler.

Roman çocukların eğitim sistemine dâhil olamamalarının en temel nedeni,

ailelerinin yaşadığı ekonomik sıkıntılardır. Birçok aile, çocuklarının eğitim masraflarını karşılayamamaktadır. Türkiye'de eğitim sistemi görünüşte ücretsiz olsa da, düşük gelir getiren ve devamlılığı olmayan işlerde çalışan Roman ebeveynler, **kırtasiye malzemeleri, okul dönemi boyunca gerçekleştirilen projelere katılım, ulaşım ve yemek ücretleri gibi ekstra eğitim masraflarını karşılayamamaktadır.**

Roman ailelerin yeterli ekonomik güce sahip olmaması Roman çocukları, eğitime katılmaktan tamamen mahrum bırakmakta ve kısa zamanda **okuldan kopuşa** neden olmaktadır. Ekonomik yoksulluk nedeniyle, belli bir yaşa gelen Roman çocukların aile bütçesine katkı sunmak için çalışmaya başlaması nedeniyle de eğitim hayatı daha hızlı biçimde yarıda kalmaktadır.

Roman çocukların çoğunun yaşadıkları evlerin tek odalı olması ve çocuğun ders çalışma ortam ve olanaklarına sahip olamaması da eğitimde başarıyı ve devamsızlığı etkileyen bir neden olarak ortaya çıkmaktadır. **Kendilerine ait kitaplığı, masası ve çalışma ortamı bulunmayan Roman çocuklar eğitimde başarılı olamamaktadır.** Çoğu zaman yoksulluk nedeniyle okullarına kahvaltı dahi yapmadan giden çocuklar derslerine odaklanamamaktadır. Raporlara yansıyan sorunlar ortadayken, **AKP iktidarı on yıllardır Roman çocukların en temel gereksinimlerini göz ardı etmiş ve onları eğitim sistemine entegre etmeye yönelik sürdürülebilir önlemler ve politikalar geliştirmemiştir.**

Roman çocukların eğitim hayatında yaşadıkları diğer önemli problem ise dışlanma ve ayrımcı söyleme maruz kalmalarıdır. Özellikle öğretim kadrolarının **Roman çocuklara yönelik dışlayıcı, önyargılı ve ayrımcı söylem ve eylemler** karşısında tedbirler almamaları, çocukların eğitim hayatından kopmalarına ve

küsmelerine neden olmaktadır. Bazı kurum ve kadroların ayrımcılığa karşı gerekli durumlarda doğru tavır takınamamaları yüzünden, Roman öğrenciler eğitim sistemi içinde yalnızlaştırılmaktadır.

AKP REJİMİ, ROMANLARI SAĞLIKSIZLIĞA MAHKÛM EDİYOR

Türkiye'deki Roman yurttaşların bir diğer önemli problemi ise sağlıktır. Roman yurttaşlar, anayasal hak olan sağlık hakkından yeterli düzeyde faydalanamamaktadır. Türkiye'de yurttaşlar, Aile Hekimliği sağlık hizmetlerinden, adrese dayalı nüfus kayıt sistemi üzerinden yararlanmaktadır. Fakat düzenli ikametgâhı bulunmayan bazı Roman aileler bu hizmetlerden faydalanamamakta, sağlık sisteminin dışında kalmaktadır. Adrese bağlı sağlık hizmeti uygulamasını kullanamayan Roman hastalar, kronik hastalıkların tedavisinden ya da süregelen tedavilerden gerektiği biçimde yararlanamamaktadır. Aynı şekilde bu gruplar **60/C (Yeşil Kart) uygulamasından** da yeterli düzeyde faydalanamamaktadır.

Roman bebekler doğumdan uzun süre sonra nüfusa kayıt ettirilmekte veya hiç kayıt başvurusu yapılmamaktadır. Bu durum çocukların temel aşılarından mahrum kalmalarına neden olmaktadır.

Aşıları eksik olan ya da hiç olmayan Roman çocuk ve bebekler difteri, boğmaca, tetanos, çocuk felci, kızamık ve suçiçeği gibi ölümlü sonuçlanabilecek ciddi hastalıklarla mücadele etmektedir.

Bu durumun Roman çocukların ve Roman toplumunun geleceğini riske attığı kuşkusuzdur. Bu durum genel halk sağlığını da olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. Yakın zamanda yapılan bir araştırmaya katılan Roman **ailelilerin sadece %67'si çocuklarını düzenli olarak aşılattıklarını** beyan etmiştir. Bu çerçevede, sokak işlerinde ve olumsuz koşullarda çalışan, özellikle küçük yaşlarda çöp, plastik ve atık toplayıcılığı yapan Roman çocuklar **hepatit B ve benzeri** hastalıklarla karşılaşma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Güvencesiz ve düşük gelirli iş kollarında çalışan Romanlar, ağır iş koşulları nedeniyle, iş cinayetlerine kurban gitmekte, pek çok kronik hastalığa yakalanmaktadır. Yapılan bir

araştırma, **kronik hastalığı olan Romanların sadece %19'unun bu rahatsızlıkları için ilaç kullandığını** ortaya koymaktadır. Daha kötüsü, **kronik rahatsızlığı olan Roman hastaların %78'i ilaçlarını temin edebilmek için hastanelerden rapor çıkarttırılmasında izlenecek prosedürü bilmediğini** ifade etmiştir.

ROMAN KADINLAR EN AĞIR YÜKÜ TAŞIYOR

Romanlar arasında Türk toplumunun genelinde olduğu gibi en savunmasız kesimler, Roman kadınlar ve kız çocuklarıdır. AKP, Roman kadınların sorunlarını görmezden gelmektedir. Bunun en büyük göstergesi de Roman yurttaşlar için yayınlanan sözde iki strateji belgesinde de kadınlarla ilgili çalışmalara yok denilecek kadar az değinilmesidir. Bir toplumun ilerlemesi için önemli olan kadın ve çocuklar bu belgelerde görmezden gelinmektedir.

Erken yaş evlilikleri Roman toplumunda sıkça karşılaşılan bir durumdur. Ruhsal, sosyal ve bedensel gelişimini tamamlamamış, kendi yaşamının kontrolünü henüz eline almamış, haklarını bilmeyen çocuklar ya kendi istekleriyle ya da ailelerinin zorlamasıyla evlenmektedir. Özellikle de küçük yaşlardaki **Roman kız çocukları eğitim, sağlık, güvenlik gibi birçok haktan mahrum bırakılarak evlilik gibi büyük bir sorumluluğun altına itilmektedir.** Birçok saha araştırması Roman kadınların çocuk yaşta evlendiğini ve erken yaşlarda anne olduklarını ortaya koymaktadır. ROMFO araştırmasına katılan **Roman kadınların %22'sinin 15 yaş ve öncesinde evlendiği** görülmektedir. Fiziksel ve duygusal gelişimini tamamlayamayan bu bireylerde psikolojik ve fiziksel problemlerle de sıklıkla karşılaşmaktadır. Özellikle erken yaş gebeliklerde anne veya çocuk ölümleri önemli bir sorundur.

Erken evlilikler anne ve bebek sağlığını tehlikeye atmaktadır. Aynı zamanda çocuk

bakımı ve eğitimi konusunda yeterli bir olgunlukta olamamaları, çocuk yetiştirme konusunda ciddi sorunlar yaşamalarına yol açmaktadır. Oldukça erken yaşlarda "anne" olan Roman kadınlarda çocuk sayısının fazlalığı, onların bireysel sağlıkları kadar toplumsal gelişimleri açısından da ciddi handikaplar yaratmaktadır. Nitekim adı geçen araştırmaya katılan **kadınların yaklaşık %40'ı, 3 ile 5 arası çocuğa sahip olduğunu belirtmiştir.**

Erken yaşta evlilikler özellikle kadınları eğitim ve mesleki gelişim hayatından mahrum bırakmaktadır. SİROMA araştırmasına katılan erken evlenmiş Roman kadınların %30'u hiç eğitim almamışken, %53'ü de ilkokulu dahi tamamlamadığını belirtmiştir. Yapılan araştırmalar okulu terk kararında ailelerin etkisini gözler önüne sermektedir. Roman kadınların yaklaşık %50'si ebeveynlerinin kararı ile okulu bırakmak zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir. Bu durum, özellikle de Roman kız çocuklarını ilerleyen zamanda toplumsal açıdan dezavantajlı hale getirmektedir.

Roman kadınlar da, bu yüzden düzenli istihdam olanaklarına erişmekte zorlanmaktadır. Araştırmalar, Roman kadınların yaklaşık yarısının evde çocuklarına ya da aile fertlerine baktıklarını ve bu nedenle iş gücü piyasasının dışında kaldıklarını göstermektedir. Vasıflı istihdam alanında dezavantajlı olan **Romankadınlar, çoğunlukla güvencesiz, niteliksiz ve düşük statüdeki işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır.** Bunun en önemli nedeni mesleki eğitime erişimlerinin kısıtlı olması yüzünden, eğitim ve mesleki beceri seviyelerinin maalesef düşük kalmasıdır. Roman kadınlar genellikle çiçek satmak, dilenmek, temizliğe gitmek, tarım işçiliği ya da kömür atıklarını toplayıp satmak gibi enformel işlerde ve çoğu durumda çocuklarıyla birlikte çöp ya da kâğıt toplayarak gelirlerini güçlkle kazanmaya çalışmaktadırlar. Bu işlerin birçoğu **güvencesiz ve kayıt dışı işlerdir.** Tahmin edilebileceği gibi bu tür işler onları sağlık açısından pek çok tehlikeye açık hale getirmektedir ve kendilerine ait bir sosyal güvenceye sahip olmadıkları için olası rahatsızlıklar nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimleri kısıtlı kalmaktadır.

İstanbul Kuştepe'de yaşayan 58 yaşındaki Roman kadın günde ortalama 100 kilo çöp topluyor. 100 kilo kâğıt toplamaya 10 lira kazanıyor.

SUÇ VE MADDE BAĞIMLILIĞI KADER OLMAMALI

Saray rejiminin istihdam ve üretim yerine, ranta odaklanan yanlış ekonomi politikaları Roman gençlerimizi ekonomik buhran ve bunalımla karşı karşıya bırakmıştır. Yoğun işsizlik ve yoksulluğun sebep olduğu psikolojik travmalar gençliği yalnızlaştırmaktadır. **Eğitimden kopuş ve yoksulluk, kırılan Roman gençliğini madde kullanımına itmektedir.** Yapılan araştırmalar yoksulluk ve işsizliğin, madde bağımlılığı konusunda büyük risk oluşturduğunu göstermektedir. **Türkiye'de 2018 yılında madde bağımlılığı nedeniyle yatarak tedavi görenlerin %21'i işsizken, %41'inin düzenli bir işi yoktur.**

Bu çerçevede, Romanların yaşadıkları mahallelerin en önemli sorunlarından birisi de uyuşturucu kullanımının gençler arasında hızla yaygınlaşmasıdır. Birçok Roman çocuk sokaklarda çalışırken ya da oyun oynarken tehlikeli ve zararlı alışkanlıklarla karşı karşıya kalmaktadır. Ailelerin uzun ve yorucu çalışma saatleri ve geçim kaygıları çocuklarına yeterince zaman ayırmalarına engel olmakta, bu durum çoğu zaman eğitimden uzaklaşmış çocukların zararlı alışkanlıklara başladığının geç fark edilmesine neden olmaktadır. Roman çocuk ve gençlerin uyuşturucunun pençesine düşmesinin sebebi **kültür, sanat ve spor faaliyetlerinden yoksun** büyümeleri ile altyapı ve etkinlik eksikleri olarak görülmektedir. Buna ek olarak Roman yurttaşlar madde bağımlılığıyla nasıl mücadele edeceğini bilememektedir. Pek çok Roman yurttaşın bağımlılıkla nasıl mücadele edeceği, hangi kurum ve kuruluşlardan destek alabileceği konusunda bilgisi olmadığı gibi, Türkiye'de maalesef **madde bağımlılığıyla mücadele polisiye tedbirlerin ötesine geçememiştir.** Bu konuda yeterli personel, eğitim, altyapı ve takip mekanizmaları gerektiği ölçüde bulunmamaktadır. **AKP iktidarında Türkiye'de tüm gençler maalesef madde bağımlılığı konusunda âdeta korumasız bırakılmaktadır.**

CHP NE YAPACAK?

İNSAN ONURUNA YAKIŞIR BİR YAŞAM

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), yüzyıllardır bu topraklarda yaşayan Roman yurttaşlarımıza, sosyal devlet olmanın gereğini yerine getirerek insanca yaşam koşulları sunacaktır. Roman yurttaşlarımıza, insan onuruna yakışır biçimde gerekli tüm koşullar sağlanacaktır. Roman yurttaşların sahip oldukları tüm anayasal haklardan etkin bir şekilde faydalanmaları için, evrensel ilkelere ve standartlara uygun tüm reformlar acil bir şekilde devreye sokulacaktır. Roman yurttaşlarımızın içinde bulunduğu yoksulluk ve yoksunluk sarmalından çıkarılmasında **Aile Yardımları Sigortası** en etkin uygulama olarak kullanılacaktır. Ana amacı, ihtiyaç sahibi ailelerin aylık gelirlerini artırarak refah düzeylerini yükseltmek olan **Aile Yardımları Sigortası'nın** kapsamına girecek olan kırılgan grupların başında ihtiyaç sahibi Roman ailelerimiz gelmektedir. Bu kapsamda ailelerimize tahsis edilecek olan aile maaşına ve **Aile Sigortası uzmanlarının sosyal desteklerine ek olarak, ısınma, su, elektrik gibi destekler** de verileceği için, Roman yurttaşlarımızın yaşam koşulları hissedilir biçimde iyileştirilecektir.

SOSYAL DEVLET ve EŞİT YURTTAŞLIK İLKESİ EGEMEN KILINACAK

CHP, Roman yurttaşlarımızın mecbur bırakıldıkları olumsuz yaşam koşulları, maruz kaldıkları önyargılar ve ayrımcılığı **sosyal devlet ve anayasal eşit yurttaşlık** ilkesi ile ortadan kaldıracaktır. CHP, Roman yurttaşları, tüm yurttaşlara tanınan sosyal ve ekonomik haklardan ve kamu hizmetlerinden yararlanma olanağına kavuşturacaktır. Böylelikle, Roman yurttaşlarımız sağlıklı yaşam koşullarına, eğitimsizliğe, yoksulluğa, evsizliğe terk edilmeyecek, sahipsiz bırakılmayacaktır. **Sosyal devlet ve eşit yurttaşlık ilkesinin eksiksiz uygulanması aynı zamanda toplumsal barışın da garantörüdür.** Bu sayede CHP iktidarında Roman yurttaşlarımız ayrımcılığın ve nefret suçlarının hiçbir türü karşında mağdur edilmeyecek ve bunun için gerekli olan yasal önlemler ivedilikle alınacaktır.

AYRIMCILIK VE SOSYAL DIŞLANMAYA SON VERİLECEK

CHP, Saray rejimi tarafından kutuplaştırılmış tüm toplum kesimlerinin köken, yaşam tarzı ve inanç ayrımı gözetmeksizin yeniden kardeşçe, barış ve huzur içinde yaşamalarını sağlayacaktır. CHP iktidarında, ayrımcılıkla mücadelenin temelinde, eşit yurttaşlık anlayışıyla kültürel zenginlikleri kucaklamak olacaktır. Roman yurttaşlarımızın maruz kaldığı sosyal dışlanmanın tüm boyutlarıyla mücadele etmek için çok yönlü, çok disiplinli ve farklı kurumların katılım göstereceği politikalar hayata geçirilecektir. Roman yurttaşlarımızın, **eğitimden, barınmaya, sağlıktan istihdama** kadar karşılaştığı ön yargı, ayrımcılık ve nefret söylemiyle çok yönlü önlemlerle mücadele edilecektir. Bunun öncelikli adımı, **ayrımcılıkla mücadelede yasal mevzuatın iyileştirilmesi, konuyla ilgili hak temelli çalışmalar yürütülmesi** olacaktır. Ayrımcılık hakkında farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması, toplumun yediden yetmişe her kesiminin Roman yurttaşlarımıza yönelik yaklaşımlar başta olmak üzere, ayrımcılık ve sosyal dışlanmaya karşı bilinçlendirilmesi hayati önemdedir.

ROMAN ÇOCUKLAR İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİR EĞİTİM

CHP, eğitime katılımı en düşük olan Roman çocuklarının eğitim sistemine tamamen entegre edilmesine yönelik sürdürülebilir önlemler alacak ve sürdürülebilir politikalar geliştirecektir. Özellikle ilköğretimde okula kayıt oranlarının düşük olması, **devamsızlık ve okul terki** gibi sorunlara yönelik çalışmalar yapılacak, Roman çocukların erken çocukluk dönemindeki bilişsel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi ve güçlendirilmesi sağlanacaktır.

CHP, Saray rejiminin çocuklarımızı mahkûm ettiği niteliksiz ve tutarsız eğitim düzeni son verecektir. **Bu alanda 1 yıl okul öncesi olmak üzere 8 yıl ilköğretim, 4 yıl ortaöğretimden oluşan 1+8+4 modeliyle 9 yıl kesintisiz ve zorunlu temel eğitim sistemine geçecektir.** İlk ve ortaöğretime devam eden

Roman çocukların akademik, sanatsal ve sportif alanlardaki performanslarını artırarak okul devamsızlığının önüne geçmeye destek olacak **“sosyal etkinlik merkezleri”** kuracaktır.

3-6 yaş grubunda çocukları olan sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarına yönelik ücretsiz, nitelikli erken çocukluk eğitimi hizmetleri verilmesi için **kreş/gündüz bakımevleri** açılacaktır. Yoksulluk sarmalı içindeki Roman ebeveynlerin bu olanaklardan faydalanmaları sağlanacaktır. Özellikle küçük kardeşlerine bakmak zorunda olan Roman kız çocukları bu sayede hızla yeniden eğitime kazdırılacaktır.

Romanlar arasında yaygın olan mevsimlik tarım işçiliği, çocukların eğitiminin kesintiye uğramasına neden olmayacak biçimde organize edecektir. CHP, **mevsimlik çalışan ailelerin çocukları için Gezici Okul Modeli geliştirilecek** ve mevsimlik işçilerin çocuklarını her türlü teknolojik olanağa kavuşturarak eğitim öğretimden geri kalmaları engellenecektir.

Çocukların dengeli beslenmesine yönelik çalışmalar başlatılacak, ihtiyacı olan tüm çocuklarımızla birlikte **Roman çocukların** da yeterli beslenmelerine yönelik okullarda beslenme programları uygulanacak, **kahvaltı ve ikindi beslenmesi** verilecektir.

ROMAN YURTTAŞLAR İNSANCA BARINMA KOŞULLARINA ERİŞECEK

Roman yurttaşlarımızın yaşam koşullarını ve genel sağlık durumlarını hayli olumsuz etkileyen barınma sorunuyla ilgili acil önlemler alınması gerekmektedir. CHP iktidarında kentsel dönüşüm, Roman yurttaşlar için bir eziyet kaynağı olmaktan çıkarılacaktır. Kentsel dönüşüm rant değil, insan odaklı yapılacaktır; **Roman yurttaşlarımızın gereksinimlerine göre özel yerleşim ve imar projeleri geliştirilecektir.** Kentsel dönüşüm projeleri şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde sürekli olarak

denetime açık olacaktır. Roman yurttaşlar, karar alma süreçlerinden dışlanmayacaktır.

Roman yurttaşlar zorla tahliyelere maruz kalmayacak, kent merkezlerinden uzak mekânlarda yaşamaya zorlanmayacaktır. Roman yurttaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı mahallelerdeki altyapı koşulları ve ulaşım hizmetleri iyileştirilecek ve yurttaşlarımızın sağlıklı ve insanca yaşam olanaklarına erişimi kolaylaştırılacaktır. Romanların maruz kaldığı ayrımcılığa yönelik önemli bir önyargı kaynağı olan **“Roman mahallesi” imajı değiştirilecek** ve Romanların diğer yurttaşlardan izole olarak yaşaması önlenecektir. CHP, barakalarda ve çadırlarda yaşayan Roman yurttaşlarımız daimi olarak insan onuruna yaraşır barınma koşullarına erişene kadar, uygun standartlarda **prefabrik konutlar inşa edilmesini** teşvik edecektir.

ROMANLARIN İSTİHDAM SORUNU ÇÖZÜLECEK

Romanların istihdam sorununun ortadan kaldırılması, yoksulluk zincirinin kırılması açısından hayati önemdedir. Çok boyutlu bir sorun olan istihdam sorununun çözülmesi, başta eğitim eşitsizliği ve ayrımcılık olmak üzere Romanların maruz kaldığı diğer olumsuzluklarla eş zamanlı olarak mücadele etmeyi gerektirmektedir. **CHP'nin öncelikli hedefi, Roman yurttaşlarımızın, kalıcı ve güvenceli olarak istihdam edilmesini sağlamaktır.** CHP, istihdam sorununun kalıcı çözümü için Roman yurttaşların eğitim ve mesleki beceri düzeyinin yükseltilmesi ve istihdamda ayrımcılığın her türüyle mücadeleyi temel ilke olarak benimsemektedir. Bununla birlikte, kısa ve orta vadeli önlemlerle Roman yurttaşların kalıcı meslekler edinmesi kolaylaştırılacaktır. Bunun için, işverenlerin, STK'ların, kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetim temsilcilerinin katılımıyla, istihdama dönük danışmanlık hizmetleri geliştirilecek, mesleki eğitim programları düzenlenecek ve girişimcilik desteklenecektir.

Girişimciliğin desteklenmesi için alınan ekonomik kaynaklar sıkı biçimde denetlenecek böylelikle projelerin üretime dönüşmesi güvence altına alınacaktır. Roman yurttaşların istihdamında, cinsiyet eşitsizliğini önleyici uygulamalara başvurulacaktır.

Bunlara ek olarak, Roman yurttaşların mesleki eğitim kurslarından haberdar olması sağlanacak ve Romanların eğitimlerde ayrımcılığa uğraması önlenecektir. Kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve STK'ların eşgüdümlü çalışmasıyla, Romanların bu kurslarda aldıkları eğitimlerin kalıcı istihdam alanlarına dönüşmesi sağlanacaktır. Bunlara ek olarak, Romanların geleneksel zanaatların canlandırılması ve cazip hale getirilmesi için gerekli altyapı ve olanaklar sağlanacaktır. Romanların, **'Teknoloji Liseleri'**ne yönelmeleri teşvik edilerek, geleneksel zanaatlarını modern koşullarda geliştirebilmeleri ve yeniden canlandırabilmelerinin önü açılacaktır. Böylelikle, bu geleneksel zanaatların gelecek kuşaklara aktarılması ve toplumun geniş kesimleriyle paylaşılması kolaylaştırılırken, Roman yurttaşlara kalıcı istihdam olanağı yaratılmış olacaktır.

SAĞLIK BİR YURTTAŞLIK HAKKIDIR

CHP iktidarında Roman yurttaşlarımızın sağlık hizmetlerine ulaşımında yaşadığı sorunların çözülmesinde öncelikli hedef, diğer tüm yurttaşlarımız gibi her bir Roman yurttaşımızın sağlık güvencesine sahip olmasının sağlanması olacaktır. **Sağlık güvencesine sahip olmayan ya da SGK'ya borcu olan Romanların, sağlık hakkı hiçbir şekilde gasp edilmeyecek**, yurttaşlarımız kaderlerine terk edilmeyecektir. Roman toplumuna yönelik **sağlık farkındalığı artırılacak, sağlık okuryazarlığı geliştirilecektir.** Bununla birlikte, sağlık hizmetlerine erişimde sorumluluk sadece Roman yurttaşlara yüklenmeyecektir. Sağlık personeline, her tür ayrımcılığın önlenmesine yönelik eğitimler verilecek, bunlar sıkı denetlenecektir.

Ayrıca, **epidemi ve pandemi koşullarında ilaç katkı payları kaldırılacaktır.** Salgın ve kronik hastalıklardan korunma, madde bağımlılığı gibi konularda toplumu bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır. **Roman yurttaşların evde bakım, palyatif bakım gibi hizmetlerden haberdar olması ve yararlanması sağlanacaktır.** Roman

yurttaşların yoğun yaşadığı mahallelerde görülen sağlığa zararlı madde kullanımı ve bağımlılık sorunuyla özel olarak mücadele edilecek, yurttaşların ihtiyacına yönelik çözümler üretilecektir. **Romanlar arasındaki en kırılgan kesimlerin başında gelen kadın ve çocukların sağlık ihtiyaçlarına yönelik özel uygulamalar geliştirilecektir.** Gebelik takipleri düzenli olarak yapılacak ve süreç denetlenecektir. Bebek ve çocukların doğru zamanda ve eksiksiz olarak aşılması sağlanacak, bulaşıcı hastalıklarla önleyici yöntemlerle mücadele edilecektir.

ROMANLAR İÇİN ÇALIŞMAYA DEVAM EDECEĞİZ

Binlerce yıllık köklü bir kültüre sahip olan Romanlar, dışlanmaya, yoksulluğa, evsizliğe eğitimsizliğe ve sağlıksız yaşam koşullarına terk edilemez. Partimiz, **Roman Eylem Planı'nı hazırlayan ve hayata geçirecek olan ilk ve tek siyasi partidir. CHP, TBMM'de Romanların temsilietini sağlayan ilk siyasi partidir.** Partimiz her alanda ve koşulda eşitliği sağlamak için yönetim kademelerinde, karar alma mekanizmalarında Romanların yer almasını teşvik etmeye devam edecektir. Bu doğrultuda çadır-baraka ve sağlıksız barınma koşullarını ortadan kaldıracaktır. **Tüm Roman yurttaşlarımıza eğitime eşit erişim, kalıcı istihdam ve gelir getirici iş olanakları sağlayacağız.** Erken evliliklerin önüne geçecek, sosyal desteklerin eşit ve adil olmasını güvence altına alacağız. Romanların hak ettiği koşullarda yaşaması için, Romanlar için çalışmaya devam edeceğiz.

Kemal KILIÇDAROĞLU

ÇOCUK EVLİLİĞİ YÜKSEK

%22 Roman kadınların %22'si 15 yaşından önce evlenmektedir.

AYRIMCILIK

%53 Roman vatandaşların %53'ü ayrımcılığa uğradıklarını düşünmektedir.

İLK ROMAN MİLLETVEKİLİ

CHP İlk Roman Milletvekili Özcan Purçu, 2015'te TBMM'ye CHP izmir milletvekili olarak girmiştir.

İLK ROMAN EYLEM PLANI

CHP CHP, Türkiye'de ilk Roman Eylem Planı'nı hazırlayan siyasi partidir.